

בתחילה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש. הכוסס את האורז מבר' עליו בורא פרי האדמה, טחנו אפאו ובישלו אע"פ שהפרוסות קיימות בתחילה מברך בורא מיני מזונות, ולבסוף ברכה אחת מעין שלש, תיבתא דרב ושמו'. דאמרי דווק' בחמשת המינין מברכין בורא (פרי האדמה) מיני מזונות, אבל אורז ודוחן לא. זהכא תניא, דאפי' על האורז מברכין בורא מיני מזונות, והוא הדין על הדוחן. והכי היל' דמברכ' על האורז ועל הדוחן בורא מיני מזונות בין על הפת שלהן בין על התבשיל שלהן שעשאן מעשה קדירה כעין דייסא, דמדקתני עא"פ שהפרוסות קיימות, משמע בין אם הם קיימות בין אם נימוחו מברך עליהן בורא מיני מזונות⁵⁵. והא דתניא ולבסוף ברכה אחת מעין שלש, אוקימ' כרבן גמלי'. [לז, ב] דתניא כל שאינו לא משבעת המינין ולא מין דגן, כגון פת אורז ודוחן, רבן גמלי' אומ' ברכה אחת מעין שלש וחכמ' אומ' ולא כלום. והל' כחכמי'. מהכא מוכח דאורז ודוחן דינן שוה, אבל רבי יצחק פאסי פסק בפת אורז בורא מיני מזונות ובפת דוחן שהכל⁵⁶. ואינו נראה לי, אלא על שניהן מברך בתחילה בור' מיני מזונות⁵⁷, בין על הפת שלהן בין על מעשה קדירה שלהן, ולבסוף ולא כלום, וכל ולבסוף ולא כלום זהו פירושו, כלומ' אין צריך ברכת פירות ארץ יש' אלא בורא נפשות רבות⁵⁸. אמ' רבא האי ריהטא דחקלאי⁵⁹ עיקר סמידיא הוא, מברכ' עליה בור' מיני מזונות, דמחזא⁶⁰ דעיקר דובשא הוא, מברכ' עליו שהכל. פי' הוא חביץ קדרא, וחקלאי, בני הכפרים מרבין בו קמח. אבל דמחזא, בני כרך, משימין שם דבש הרבה ומברכ' עליה שהכל. ולא היא⁶¹ אידי ואידי בורא מיני מזונות, דרב ושמו' דאמ' תרויהו כל שיש בו מחמש' המינין מברכין עליה בורא מיני

עמהני⁵¹. והמבשל חיטין עם השמן אע"פ שלא נתבקעו, דלא חשיבי לברוכי עליהו בורא מיני מזונות אלא בורא פרי האדמה לא בטלו החיטין אצל השמן, שלא ישימו בהן השמן אלא כדי להטעימן ובטל השמן אצלן, שאינו מרבה בהן השמן כמו שמרבה הדבש, והוה ליה כשמן הניתן לתוך אנגרון, שכל זמן שלא היה חושש בגרונו ונתנו שם כדי להטעימו בטל השמן אצל האנגרון, אבל אם היה חושש בגרונו ומשים שם הרבה אז הוי שמן עיקר.

גופה, רב ושמו' דאמרי תרויהו כל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות, ואיתמ' גמי רב ושמו' דאמרי תרויהו כל שהוא מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות. וצריכ', דאי אשמעי' כל שהוא הוה אמינא אי איתיה בעיניה אין אבל על ידי תערובת לא, [לז, א] קמ"ל כל שיש בו דאפי' בתערובת דידהו מברכין עליהו בורא מיני מזונות⁵². ואי אשמעי' כל שיש בו, הוה אמינא דווק⁵³ חמשת המינין הוא דעל ידי תערוב' מברכין עליהו בורא מיני מזונות, לאפוקי אורז ודוחן דעל ידי תערובת לא מברכין עליה בור' מיני מזונות. אבל כי איתנהו בעיניהו הכי גמי דמברכ' עליהו בורא מיני מזונות, קמ"ל כל שהוא מחמשת המינין הוא דמברכין עליהו בורא מיני מזונות, אבל⁵⁴ אורז ודוחן אפי' בעיניהו לא. ואורז לא מברכ' עליה בורא מיני מזונות, והתניא הכוסס את החיטה מברך עליה בורא פרי האדמה. פי' שאכלה שלימה כמות שהיא וכוססה בשיניו, וכל דבר שאדם אוכל שלא כדרכו יקרא כוסס. טחנה אפאה ובשלה. פי' לאחר שאפאה בתנור ועשאה לחם חזר ובישלה במים. בזמן שהפרוסות קיימות, בתחילה מברך המוציא ולבסוף מברך שלש ברכות, ואם אין הפרוסות קיימות. פי' אלא נימוחו במים בבישולן.

במ"מ אבל על אורז שהכל, ושכה"ד בה"ג, עי' ראבי"ה ח"א סי' קמת. 56 כה"ד התוס' בד"ה תיבתא, רמב"ם ברכות פ"ג ה"י ושו"ע סי' כח ס"ח. 57 וכ"ד רא"ש רא"ה ותר"י בשם גאון, וכנ"ד הטור שם. 58 כפרש"י, וכ"ה ברי"ף רא"ש ורמב"ם שם, ובטעם הביאור דלא כלום עי' ביאורי הגר"א שם סק"ט, אבל בס' הפרדס לרש"י סי' פ כ' ולא כלום אפי' בג"ר לא ואם רוצה אומר בג"ר כמיא בעלמא הואיל ול"ל ברכה קבועה מה"ת. 59 לפנינו: דמפשי ביה קמחא מברך במ"מ מ"ט דסמידא עיקר. 60 לפנינו: דלא מפשי קמחא מברך עליו שהג"ב מ"ט דובשא עיקר. 61 לפנינו:

51 כך כתב ריא"ז בשה"ג בשם רבנו. 52 דאפי' — מזונות, לפנינו ליתא. 53 כל הקטע: דחזא — עליהן, שונה מנוסחת הגמרא שלפנינו. 54 הגי' לפנינו שונה. 55 וברי"ף כ' והג"מ בדאיתיה לאורז בעין, אבל ע"י תערובת לא, דקיי"ל בהא כרב ושמזאל דאמרי כל שיש בו מה' המינין כו', דלא אתותב רב ושמזאל אלא לענין דאיתיה בעיניה, אבל בתערובת לא איתותב, הלכך קיי"ל כותייהו בהא. וכ"ה בטוש"ע סי' רח ע"ש, ועי' בשבה"ל ח"א סי' קנט מביא שיטת רבנו בזה, וכי שרב יהודאי גאון ורב שמזאל בר חפני גאון פסקו כרב ושמזאל, דרק על חמשת המינין מברכין

מזונות. מהכי שמעי' דמלייתות הנאפות בתנור מבשר או מדגים או מגבינה, אע"ג דבשר ודגים וגבינה עיקר, מברכ' עליהו המוציא לחם מן הארץ, דבתר חמשת המינין אזלינן ולא בשר ודגים וגבינה דחשיבי לאינשי, דכי היכי דבמעשה קדירה חשיבי חמשת המינין ומברך עליהן בורא מיני מזונות, הם הכי נמי במאפה תנור חשיבי ומברך המוציא⁶². אמ' רב יוסף האי חביצא. פי' כעין שמפררין לתינוק פירורי לחם בתוך הקערה. אי אית ביה פירורין כזית בתחילה מברך עליה המוציא, ולבסוף ג' ברכות, ואי לית ביה פירורין כזית, בתחילה מברך בור' מיני מזונות, ולבסוף ברכה אחת מעין שלש⁶³. ורב ששת אמ' אפי' פירורין שאין בהן כזית מברך עליהן המוציא לחם מן הארץ. אמ' רבא והוא דאיכא עליה תוריתא דנהמא. פי' תואר מראית לחם, וכך הלכה. ודווק' בשלא בישלו בקדירה ולא⁶⁴ פירר את הפת פירורין קטנים בקערה על המרק או על החלב, אבל אם נתבשלו בקדירה, כבר אמרן לעיל שאם אין הפרוסות קיימות מברכין עליהן בורא מיני מזונות. כי אתא רבין אמ' טרוקנין חייבת בחלה, מאי טרוקנין אמ' רב יוסף⁶⁵ כוכא דארעא. פי' עושה מקום חלל בכירה ונותן לתוכו מים וקמח כאילפס. ומאן דקבע סעודתיה עליוהי מברך עליה המוציא לחם מן הארץ. כי הא דמר זוטרא קבע סעודתיה עליה ומברך עליה המוציא ואחריה שלש ברכות. אמ' מר בר רב אשי הואיל⁶⁶ ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח, מאי טע' לחם עוני⁶⁷ אמ' רחמ'⁶⁸.

אלא בחמה. ואינו נראה לי, דאם כן אפי' כעכין נמי לאו לחם הוא, ואמאי אמרי' לקמ' עשאה כעכין חייבת⁷⁰, דעד כאן לא פליגי ריש לקיש ור' יוח' אלא במעשה אילפס, בפרק כל שעה⁷¹, אבל היכא דאפאן בחמה אליב' דכולי עלמ' לאו לחם הוא שאין לחם אלא האפוי בתנור, והכא נמי בתנור אפאו אלא מפני שלא עשאו לאוכלו כי אם לכותשו ולפררו בכותח לא חשיב לחם, ואם עשאן כעכין כתיקון לחם אפי' הכי חייב. דתני⁷² ר' חייא לחם העשוי לכותח פטור' מן החלה. והתניא ר' חייא אומר⁷³ חייב בחלה, התם כדקתני טע' ר' יהודה אומ' מעשיה מוכיחין עליה, עשאה [לח, אן כעכין חייבת. שעשאה כעריכת לחם. כלימודין פטור'. פי' כנסרים בעלמ' שלא הקפיד על עריכתה. אמ' מר בר רב אשי האי דובשא דתמרי מברכ' עילויה שהכל נהיה בדברו, מאי טע' זיעא בעלמ' הוא. פי' והוא הדין לכל מימי פירות, כגון חלב שקדים, ושמן אגוזים, ומי תותין ורימונים, מברך עליהן שהכל, שאין משקה פירות חשובין אלא יין ענבים ושמן זית בלבד⁷⁴. כמאן כי האי תנא דתנן דבש תמרים ויין תפוחין וחומץ סתווניות⁷⁵. פי' ענבים שאינן מתבשלין לעולם, מפני שהן אפילות עד החורף, ועושין מהן חומץ, ושאר כל מיני⁷⁶ פירות שלתרומה, ר' אליע' מחייב קרן וחומש. לשותה מהן בשוגג. ור' יהוש' פוטר. דזיעה בעלמ' הוא ואין שם תרומ' חל עליו. ואין לך פרי הניתן למשקה אלא זתים וענבים בלבד, והיינו כמר בר רב אשי, והל' כר' יהושע⁷⁷. — תמרים דעבדינהו תרימא. פי' תמרים כתושין קצת ואינן מרוסקין. מברכין עליהו בור' פרי (האדמה) העץ, מאי טע' במילתייהו קיימי כדמעיקרא. שתיחא. פי' מאכל העשוי מקמח שלקליות שנתייבשו בתנור בעוד שהשבלין לחין. רב אמ' שהכל ושמר' אמ' בורא מיני מזונות. אמ' רב חסד' ולא פליגי, הא בעבה והא ברכה. עבה דלאכילה עבדי לה בורא מיני מזונות⁷⁸,

והדר אמר רבא, וראה דק"ס. 62 מובא בשבלי הלקט ח"א סי' קנט בשם רבנו, ובריא"ז בפסקי הלכות, וכי' וכן נראה בעיני עיקר שהן עשויין פת ולפתן כאחד ולקביעת סעודה הם עשויין. 63 צ"ל אלא, כמו בגופס, וכ"כ תר"י שהפ"י הנכון הוא כרב האי גאון ובעל הערוך דמיירי בלא בישול ע"ש, ועתוד"ה חביצא. 64 לפנינו: ר' יוחנן כו' פטורין כו', ועי' הגי' הגר"א ודק"ס. 65 כגי' כ"מ, ולפנינו: אביי. 66 לפנינו ליתא: הואיל. 67 דברים טז, ג. 68 כגי' כ"מ, ולפנינו: קרינו ביה.

69 לפנינו: נהמא. 70 והמאירי כ' דכעכים שאני, מפני שנמלך עליהם לאכילה, ואפי' אם יאפה בחמה מ"מ כבר גלגלה ע"ד פת, וכל שגלגלה ע"ד לאפותה בחיוב אע"פ שאפאו במקום פטור כגון בחמה חייבת, ועי' תוד"ה לחם ותרי' ובס' המכריע ס"ג. 71 לו, א. 72 לפנינו: חני. 73 לפנינו ליתא: ר' חייא אומר. 74 וכ"ה בתוד"ה האי. 75 כגי' כ"מ, ולפנינו: ספוניות. 76 כגי' כ"מ, ולפנינו: מי. 77 וכ"פ הרמב"ם תרומות, פי"א ה"ב. 78 כגי' כ"פ.

והדר אמר רבא, וראה דק"ס. 62 מובא בשבלי הלקט ח"א סי' קנט בשם רבנו, ובריא"ז בפסקי הלכות, וכי' וכן נראה בעיני עיקר שהן עשויין פת ולפתן כאחד ולקביעת סעודה הם עשויין. 63 צ"ל אלא, כמו בגופס, וכ"כ תר"י שהפ"י הנכון הוא כרב האי גאון ובעל הערוך דמיירי בלא בישול ע"ש, ועתוד"ה חביצא. 64 לפנינו: ר' יוחנן כו' פטורין כו', ועי' הגי' הגר"א ודק"ס. 65 כגי' כ"מ, ולפנינו: אביי. 66 לפנינו ליתא: הואיל. 67 דברים טז, ג. 68 כגי' כ"מ, ולפנינו: קרינו ביה.